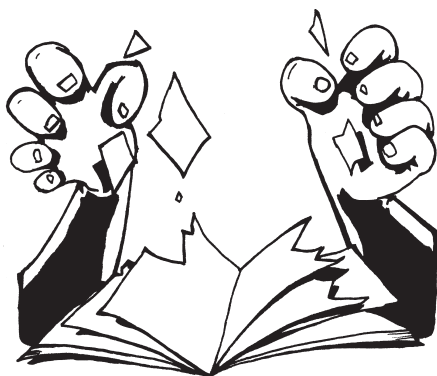

Arvostelut

Toim. Ville Hänninen

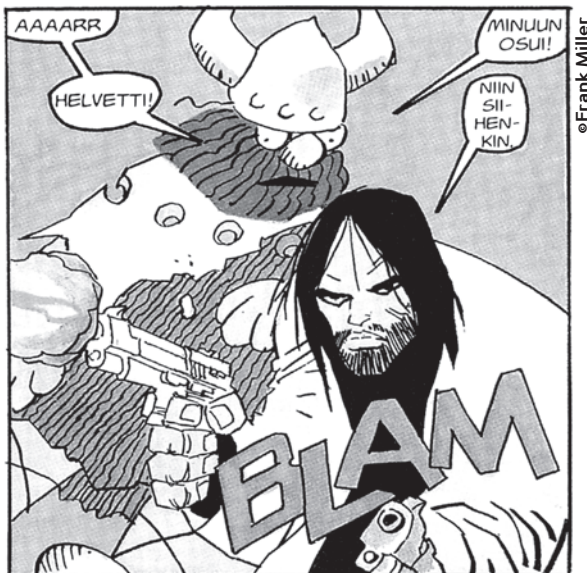
Frank Miller:
Takaisin Helvetistä
Suomentanut Juha Ahokas
LIKE

Toivottavasti viimeiseksi jäävässä Sin City -pläjäyksessään Miller pistelee urut auki läpi koko suruttoman saagan. Jeeshahahmoinen Wallace on taitelija mutta tietysti taustaltaan aivan muuta - kylmäverinen entinen sotilas, ladattu ase, aina valmiina ponnahtamaan taistoon kuin vieteriukko.

Petri Hiltunen:
Riutta
JALAVA

Niin sanotuksi kovaksi science fictioniksi luokitellut tarinat ovat aina ilmestyneet pääasiassa romaaneina. Tarinat, joiden veto-aula ovat suuret, käsityskykyä uhmaavat visiot tulevaisuudesta avaruudesta, latistuvat auttamatta visualisoitaessa. Kosmiset näyt ovat tehokkaimmillaan lukijan yksinäisessä mielessä. Hyviä, vakavia tieteistarinoita on kirjoja merkittävästi enemmän kuin elokuvina tai sarjakuvina.

Tämä ei estä Petri Hiltusta yrittämästä. Riutassa monikansallinen Mars-retkikunta haaksirikkoutuu avaruusaluksellaan luonnonlakeja uhmaavalla riutalle, joka kuhisee tuntemattomia eliöitä. Hyvän sci-fi-perinteen mukaisesti aikaa ei haaskata turhaan paniikkiin, vaikka miehistön alkuhämmennys kuvataankin hyvin. Hiltuselle tyyppillistä stereotyyppien uhmaamista on miehistön mustaihoinen, suomalainen komentaja. Kun tiedemiehet käyvät tutkimaan vierasta ympäristöä analyttisesti, tavoittaa Riutta tieteiskuvitelmielle olennaisen niin sanotun ihmeen tunnun. Hiltusen piirtämänä pimeyden ympäröimä ekosysteemi on suoraan H. P. Lovecraftin painajaisista: selkeästi vieras, vaarallinen ja kiehtova. Tun-

Hirmuista menoa Syntikaupungin takamailla.

Helvettiin ja takaisin on kombinaatio paitsi aiemmista Syntikaupungin tarinoista myös Millerin oma tilinpäätös tähänastiselle tuotannolleen. Kirjan hauskimmassa osuudessa huumattu Wallace näkee tri-pillään hahmoja melkein kaikista Miller-jutuista ja hiukkasen muualtakin.

Juoni on keskivertoa pulppia. Wallace pelastaa itsemurhaa yrittäneen Estherin, jonka pahikset kohta kaappaavat, koska tytsy tietenkin tietää liikaa vaikka mistä. Eipä siinä sitten muuta tarvita, Wallace alkaa rouhimaan tietään eteenpäin saadakseen

Estherin takaisin.

Millerin piirros on hieman karheampaa kuin aiemmissa Sin Cityissä, mutta toki loogikkaa uhmaavat perspektiivit ovat mukana kuvissa. Lynn Varleyn väritys pilkahtelee korostusmielessä siellä täällä. Viimeisessä ruudussa avoauto syöksyy eteenpäin autiomaassa ja ohi liittää valkopäämerikotka kynnet tanassa. Ou yeah, Pasila, Porilaisten marssi kahdella nakilla!

Vesa Kataisto

nelma lähentelee muutoinkin kauhua.

Kun lopulta kohdataan älykäs, vieras elämänmuoto, tunnelma latistuu. Vaaran ja vierauden tunne väistyy, kun luodaan lajien välistä ystävyyttä ihmeellisen helposti. Samoin tarinan miljöö vaihtuu kliinisen valoisin kulissemiin.

Samoin ongelmallinen on Hiltusen itsetietoinen tyyli kirjoittaa dialogia. Hahmot esimerkiksi vertaavat tilannettaan tämän tästä tuttuhiin elokuvaklisseihin. Miehistön hermostuneeksi pulinaksi tarkoitettu vuoropuhelu irrottaa lukijan tarinasta. Aivan kuin Hiltunen pelkäisi tarttuvansa liian kark-

käästi tuttuhiin sci-fi-elementteihin. Ironinen etäännyttäminen ei kuitenkaan toimi lajityypissä.

Kova science fiction suorastaan tarvitsee suoraviivaista, naiviaakin suhtautumista aiheeseensa. Kun tekijän haasteena on kuitenkin tehdä uskomattomista ideoista lukijoille uskottavia, ei lukijan immersiota tarinaan voi häiritä intertekstuaalisilla tempuilla. Riutta on muutoin pätevä tieteiskertomus, mutta juuri etäännyttäminen sabotoi sen lopulta.

Otto Sinisalo

Musta suomalainen ja androidi.

Lise Myhre:

Nemi

Suomennos ja tekstaus Mikko Huusko
ARKTINEN BANAANI

Nemi-sarjakuvastriippien kokoaminen kovakantiseksi kahvipöytäkirjaksi on hie-
man kuin tilaisi viiden tähden ravintolasta
lihapiirakan munalla. Norjalaisen Lise
Myhren Nemi on kuitenkin loppujen lopuk-
si käyttösarjakuvaa, lukemisen jälkeen
unohdettava harhautus.

Arktisen Banaanin näyttävä Nemi-opus
palvellee perusteellisuudessaan sarjan lukui-
sia faneja. Se kokoaa yhteen kaikki vuosina
1997–2000 ilmestyneet Nemi-sarjakuvat.
Alkupään kömpelöllä jäljellä piirretyt sarjat
vertautuvat hauskaasti lopun huolitelluimpiin
strippeihin. Kokoelma on mustavalkoinen,
jota voinee pitää vain hyvänä valintana.
Sanomalehtimaailmassa väritys lienee sarja-
kuvalle ilmeinen välttämättömyys, mutta
silti Nemin väritys on tympeän ama-
töörimäistä.

Nemi vertautuu edukseen suurimpaan
osaan sanomalehtien sivuilla nähtävistä sar-

jakuvista. Siltikään, kilpailua ei juuri pysäh-
tyneessä sanomalehtisarjakuvan kentässä
ole. Sanomalehtien yleisö ei halua nähdä
yllätyksiä, vaan suosikkinsa alati toistamassa
rutiinejaan. Sikäli niin iältään kuin asen-
teeltaankin verrattain tuoreen Nemin suh-
teellinen suosio on kiinnostava ilmiö. Onko
pohjoismaissa ja Isossa-Britanniassa ilmes-
tyvä Nemi jonkinlainen merkki sukupolven-
vaihdoksesta sanomalehtisarjakuvan luki-
joissa?

Sinällään Nemi on aivan yhtä ennalta
arvattava kuin mikä tahansa vuosikymme-
niä ilmestynyt sarja. Vain aihevalinta on
perinteistä perhesarjaa räväkempi. Nemi
kulkee libidonsa ohjaamana baarista ja
irtosuhteesta toiseen, välillä pysähtyen kom-
mentoimaan maailmaa näkökulmasta, joka
yhdistelee hauskaasti kyynisyyttä ja lapsen-
mielisyyttä – yksi sarjan suurimpia vah-
vuuksia. Myhre on löytänyt Nemin ydin-
konseptin ja toistaa sitä, pitäen yleisön tyy-
tyväisenä.

Nemi on sarjakuvahahmo yksilösuku-
polvelle. Jo se, että Nemissä ei varsinaisesti

eLise Myhre

Nemi on kuuminta hottia.

ole sivuhahmogalleriaa, kertoo, mistä on
kysymys. Vaikka Nemin perhe ja tämän
sinitukkainen ystävätkin esiintyvätkin usein
sarjassa, ei sarjakuva kerro siitä, miten pää-
henkilö toimii tietyssä yhteisössä. Selkeä
yhteisö, konteksti, jossa strippisarjakuvien
hahmot tavallisesti toimivat, puuttuu käy-
tännössä kokonaan. Nemi on itse oma
maailmansa – hyvässä ja pahassa täydelli-
nen keulakuva 2000-luvun lukijoille.

Otto Sinisalo

Mauro Boselli — Maurizio Colombo -
Majo:

Dampyr 1–2

Suomennos Kristian Mikkola
ARKTINEN BANAANI

Italialaista sarjakuvaa eli fumettia on kään-
netty suomeksi viime vuosikymmeninä ta-
vattoman vähän, Tex Willeriä lukuun otta-
matta. Roskasarjakuvan kultaisella vuosi-
kymmenellä 1970-luvulla nähtiin muun
muassa Ö-luokan italo-seksploitaatiota sekä
Diabolik-jännäreitä. Sen jälkeen on ollut
hiljaista, poikkeuksina Jalavan parin vuoden
takainen Julia-pokkari, satunnaiset Milo
Manarat ja luonnollisesti italialaiset Disney-
sarjakuvat.

Parissa vuodessa nopeasti kasvanut Ark-
tinen Banaani on ottanut syksyn aikana ensi-
askeliaan myös fumetti-kustantajana. Mauro
Bosellin ja Maurizio Colombon käsi-
kirjoittama ja Majon piirtämä Dampyr pa-
nee miettimään, olisiko Italiasta löytynyt
mitään kiintoisampaa. Vaikuttaa siltä, että
pokkarisarjaa on alettu julkaista vain siksi,
että siinä vilahtaa vampyyreja ja paukkuvat
pysyivät tasaisin väliajoin.

Pääosassa on Harlan Draka, joka on
puoliksi ihminen, puoliksi vampyyri – eli siis
luonnollisesti nimeltään dampyyri. Draka
ottaa Bosnian sodan melskeissä yhteen
vampyyrien, epämääräisten hirviöiden ja
toinen toistaan paholaismaisempien ihmisen
kanssa.

Tarina on kerrottu suhteellisen len-
nokkaasti ja piirrosjälkikin on verrattain

eStrip Art Features/Bonnelli

Vampyyritarina Bosniasta ei pihtaa toimintaa.

dynaamista – toisin kuin vaikkapa Dia-
bolikissa. Majon realistinen jälki ja tapa hyö-
dyntää mustia pintoja muistuttaa ajoittain
Petri Hiltusen parhaita töitä.

On totta, että Dampyrin kaltaista kioski-
sarjakuvaa ei ole julkaistu vuosikausiin,
mutta ei kai se ole mikään peruste julkaista

puolivillaista moskaa. Ainoana kiintoisana
seikkana on pidettävä poikkeuksellista mil-
jöötä, 1990-luvun Bosniaa, josta en olekaan
nähty aiemmin viihdesarjakuvaa. Eks-
ploitaatio löytää aina uusia väyliä.

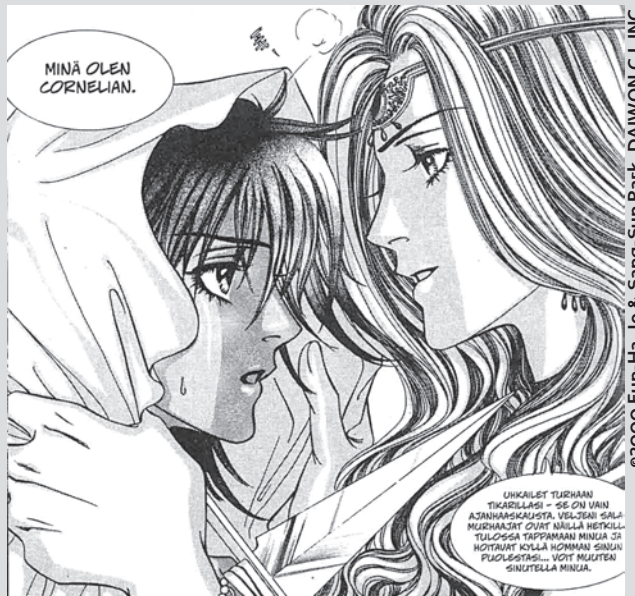
Ville Hänninen

**Eun-Ha Jo – Sang-Sun Park:
Les Bijoux 1
Suomennos Antti Grönlund
PUNAINEN JÄTTILÄINEN**

Mangan ohella myös korealaisella manhwalla näyttää todistettavasti olevan kysyntää Suomessa. Ragrarök-sarjakuvalla debytoinut Punainen jättiläinen -kustantamo aloittaa uuden manhwasarjan kustantamisen. Les Bijoux on korealaisten Eun-Ha Jon ja Sang-Sun Parkin fantasia-sarjakuva, jonka alku ei kaihdakaan lajityypin kliseitä. Tarinassa julman yläluokan hallitsemaan fantasiamaailmaan syntyy ennustettu lapsi, jonka tehtävänä on vapauttaa alistetut kansat. Lapis-sankarin matkaan kuuluvat mystiset oppaat ja taikaesineet on ilmeisesti poimittu samasta fantasiagenren standardoituja elementtejä myyvistä kaupasta kuin lähtöasetelmakin.

Les Bijoux'n yleistunnelma vaikuttaa kuitenkin miellyttävästi poikkeavalta. Tarinassa on vahva lihallinen, jopa eroottinen pohjavire. Tarinan keskushahmoissa on tiettyä inhimillistä heikkoutta ja halua, joka puuttuu usein fantasiatarinoiden hahmoista. Sarjakuvan maisemissa ja androgyneissa hahmoissa on eteristä vierautta, joka myös erottaa Les Bijoux'n massasta.

Tavallista mangaa suurempi sivukoko tekee oikeutta Parkin piirrokselle. Jos tarina ei uppoa ennalta-arvattavuuden suohon,

©2000 Eun-Ha Jo & Sang-Sun Park, DAIWON C.I. INC.

**Voit muuten suu...
sinutella minua.
Les Bijoux'n
seksuaalisia
jännitteitä.**

voi Les Bijoux olla seuraamisen arvoinen viihdesarja.

Kustantamo on varovasti asettanut Les Bijoux'n ikäsuositukseksi 16 vuotta, joka saa pohtimaan sen seksuaalisia teemoja. Kuten monissa nuorille suunnatuissa mangoissa, on Les Bijoux'ssakin muodonmuutoksia: Lapis muuttuu toisinaan miehestä naiseksi, kuten suositun Ranma-mangan päähenkilökin. Ranmaan verrattuna Les Bijoux käsittelee aihetta vakavammin. Lapisen vihamies on rakastunut tähän naisena, ja

tarina saa tästä kolmiodraamasta yllättävää jännitettä.

Yksi syy itämaisen sarjakuvan suosioon on se, miten se usein lähestyy fantasian kautta nuorille kriittisiä, vaikeitakin teemoja sukupuolesta ja seksuaalisuudesta. Kun nostaa kainostelematta peilin teinin peloille ja epävarmuuksille, ei ole ihme, jos länsimaiset lukijat toisinaan säikähtävät aasialaisia sarjakuvia.

Otto Sinisalo

**Akira Toriyama:
Sand Land
Suomennos Antti Valkama
SANGATSU MANGA**

**Rumiko Takahashi:
Inu-Yasha 1-2
Suomennos Antti Valkama
EGMONT KUSTANNUS**

**Reiko Yoshida – Mia Ikumi
Tokyo Mew Mew 1-2
Suomennos Antti Valkama
SANGATSU MANGA**

Koko viime vuoden ajan voimistunut mangabuumi on tehnyt hyvää suomalaiselle sarjakuva-alalle. Seisovaa vettä on ravisteltava aika ajoin. Manga on tuonut sarjakuvalle paljon uusia lukijoita, ja erityisesti nuoret tytöt ovat kiinnostuneet ilmaisumuodosta. Julkaisujen määrän koko ajan kasvaessa manga on saavuttanut Ähtärin R-kioskin, tullut tavallisten ihmisten ulottuville aivan toisella tavalla kuin esimerkiksi eurooppalais-amerikkalainen taidesarjakuva.

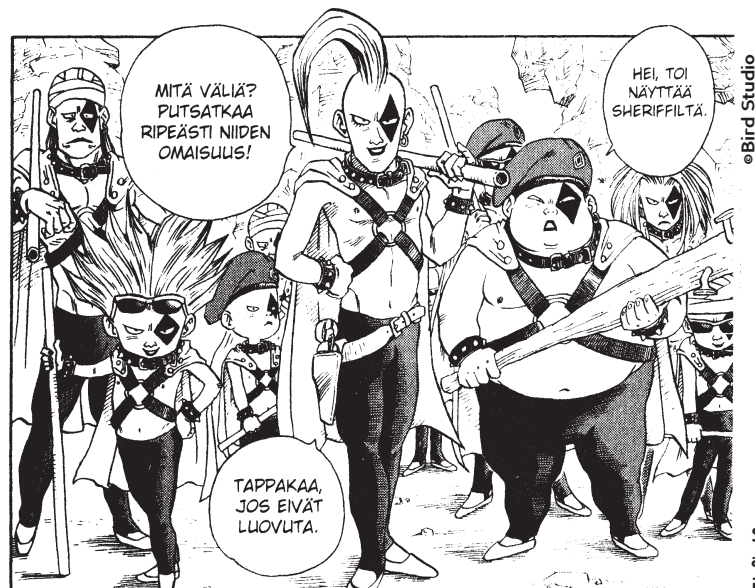
Japanilaisen sarjakuvan kääntäminen suomeksi ei kuitenkaan ole mikään itseisarvo. Muutaman kuriositeettina hyväksyttävän pokkarin jälkeen on alettava vaatia laatua. Suomalainen mangatarjonta masentaa

yksipuolisuudellaan. Koska myytississä Japani-tarinoissa aina jaksetaan muistuttaa, miten monenlaisille yleisöille maassa tehdään sarjakuvaa, niin toivoisi, että se näkyisi myös suomalaisessa tarjonnassa.

Akira Toriyaman Sand Land on mangaksi poikkeuksellisen lyhyt, yhteen pokkariin mahtuva tarina, jossa pimeyden prinssi Belzebub ja entinen sotilas Siba etsivät tarujen vesilähdettä keskeltä autiomaata. Toriyaman piirrostyylillä on monia muita

mangapiirtäjiä pilapiirrosmasempi. Hän nojaa paljossa perinteiseen slapstick-komiikkaan, mikä näkyy etenkin Dragon Ballissa ja vielä suomentamattomassa Dr. Slumpissa mutta myös Sand Landissa. Ero se on pienikin ero, mutta valitettavasti Sand Land on melko tylsä tarina, puhdasta ääntä ja vimmaa vailla älyä tai edes häijyä illikurisuutta.

Mia Ikumin ja Reiko Yoshidan Tokyo Mew Mew on ensimmäinen suomennettu

©Bird Studio

**Sandlandin
aavikko-
jengi-**

shojo-manga, nuorille tytöille suunnattu japanilainen sarjakuva. Shojoon maihinnousua onkin jo odotettu, varsinkin kun parhaat ”tyttömangat” ovat visuaalisesti varsin jännittävien näköisiä. Erityisesti niiden ornamentaalisuus ja jännittävät pienet yksityiskohdat kiehtovat. Ikävä kyllä Mia Ikumi on varsin keskinkertainen piirtäjä, joka pääasiassa toistelee 1970- ja -80-luvuilla muodostunutta shojo-ikonografiaa eikä luo mitään omaa.

Tarina on kovasti tavanomainen voimantantasia Ichigosta, joka saa neljän muun tytön kanssa erikoislaatuisia kykyjä. Tästädes tyttöjen elämää lomittavat taistelut avaruusörkkejä ja muita pahiksia vastaan, jähka romanssivirityksiltä ehtii.

Joukon kiinnostavin uutuuus on Rumiko Takahashin (s. 1957) Inuyasha. Tarinassa Kagome-tyttö putoaa vanhaan kaivoon – ja huomaa pian olevansa aivan toisessa maailmassa. Hänen on selviydyttävä elämästä keskiaikaisessa Japanissa ja etsittävä Shikon-kuulan palasia. Tietysti monenlaiset pahiksetkin haluavat Shikonin voimia itselleen.

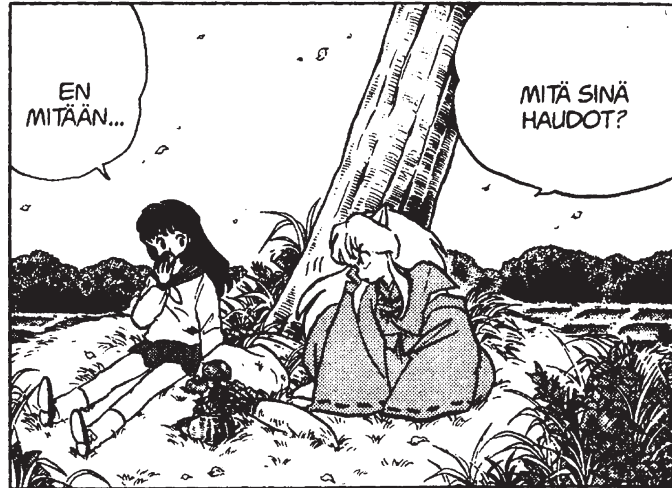
Takahashi kertoo esimerkiksi Toriyamaa ja One Piece -piirtäjää Odaa rauhallisemmin. Hän osaa rakentaa melko hyvin dra-

matiikkaa sinänsä keskinkertaiseen tarinaan. Kahden pokkarin perusteella siitä ei voi vielä sanoa, onko kyseessä kala vai nisäkä. Toivoa sopii kuitenkin, että Ranman ja Inuyashan jälkeen tartuttaisiin Takahashin Maison Ikkokuun, herkulliseen sarjakuva-saippuaoppeeraan.

Tällä hetkellä Suomessa julkaistaan jo melko runsaasti keskinkertaista tai heikotasoista viihdemangaa, mutta haastavampi tai mielikuvituksellisempi japanilainen sarjakuva loistaa täysin poissaolollaan. Aikuis-

ten sarjakuvasta en edes viitsi puhua. Ranskassa Castermanin kaltaiset perinteiset laatuserjakuvan julkaisijat ovat alkaneet etsiä tasokkaita sarjoja bulkkimangan vastapainoksi, mutta pelkään, että Suomi on buumista huolimatta liian pieni maa avarakatseiseen sarjakuvakustantamiseen. Tässä kohtaa avautuisi selvä aukko Otavan, WSOY:n tai Tammen kaltaiselle perinteiselle, laatuun uskovalle kustantajalle.

Ville Hänninen

Inu-Yasha:
Pessi ja Illuusio
japanilaisittain?

**Jean-Claude Mézierès – Pierre
Christin:
Paluu Alf lololille
Suomennos Jyrki Ijäs, tekstaus Mikko
Huusko
JALAVA**

Viimeinkin uudelleen suomeksi julkaistu Alf lolol on avaruusagentti Valerianin seikkailujen parhaimmistoa ja yksi hauskimista koskaan julkaistuista scifi-sarjakuvatarinoista. Galaxityn leivissä työskentelevät Valerian ja Laureline ovat juuri lopettelemassa tarkastusmatkaansa teollisuusplaneetta Teknorogille, kun tutkaan osuu uusi alus.

Osoittautuu, että luonnonvaroiltaan äärimmäisen rikas Teknorog alias Alf lolol

ei olekaan asukiton planeetta. Pitkäikäiset alkuasukkaat ovat aikeissa palata kotiinsa ”lyhyeltä”, vain muutaman tuhannen vuoden mittaiselta avaruuspyrähdykseltään.

Tämä on tietenkin kovin kiusallista planeettaa ahkerasti jyrsvien teollisuusbyrokraattien kannalta. Alkuperäiskansojen oikeuksia kun olisi galaktisen lain nimissä kunnioitettava, mutta ja mutta...

Luonnonlapsi Laureline ihastuu oitis estottomaan paimentolaisperheeseen, vaan Valerianille kehittyvä tilanteesta pahempi ongelma. Galaxityn suitset ovat tiukat ja kun Laureline päättää mieluummin liittyä teknokraattien orjuuttamaan alkuperäiskansaansa, aika-avaruusasiamies jää yksin. Valerian ei kuitenkaan ryhdy potkimaan

tutkainta vastaan, hän heittäytyy ennemmin deekikselle.

Lopulta Alf lolol/Teknorog ajautuu väistämättömään kaakseen kulttuurien törmätessä. Sen myötä Valeriankin löytää jälleen selkärankansa.

Nerokkaasti kirjoitettu ja loistavasti piirretty allegoria on sisältönsä puolesta ajaton. Kansoja on aina alistettu luonnonrikkauksien takia, ja tullaan aina vahvempien toimesta alistamaan. Perussarjakuvavisivis-tykseen kuuluvassa albumissa vain E. Tran-Lén väritys on hieman kulahtanutta, seitsemänkymmenlukuista.

Vesa Kataisto

Alf loloin
luonnonlapset
jyräävät
Teknorogin
teknokraatit.

Marco Rota:
Painajainen Paratiisi-
Suomennokset Veera Alanärä, Kirsi
Fugazzotto, Aino Tuomikoski sekä Aku
Ankan ja Aku Ankan taskukirjojen toi-
mitukset
SANOMA MAGAZINES

Don Rosa:
Musta Ritari ja muita Don Rosan par-
haita
Suomeksi toimittaneet Jukka Heiska-
nen, Riku Perälä, Elina Toppari, Jukka
Lindfors ja Antti Hulkkonen
SANOMA MAGAZINES

Marco Rotan tarinat sijoittuvat Carl Barksin ja Don Rosan välimaastoon.

Marco Rota on kaikista nykyisistä Disney-sarjojen piirtäjistä monitaitoisin. Hänen piirrostyylinsä on lähes 50 vuotta kestäneen uran aikana kehittynyt huomattavasti. Nykyisellään, kuten kirjan nimitarinassa, Rota käyttää lähes fotorealismia. Hänen tarinansa sijoittuvat Carl Barksin ja Don Rosan tyylien väliin.

Kirjan vanhimma päästä ovat Roope- ja Mikki-tarina ovat aivan perinteistä taskukirjamallia, jo alkuperäisen formaatin pienemmästä koosta johtuen. Niitä ei hevillä tunnista saman tekijän töiksi. Roope-Setä ja suurpullo (1973) sekä Vedenpitävä suunnitelma (1973) näyttävät vielä hiukan kömpelöiltä. Värikysestä Rota ei ole vastuussa, ja hyvä niin, koska näissä kahdessa jutussa värit ovat kauniisti sanoen hirveät. Ilmeisesti värittämön paletissa on ollut jäljellä enimmäkseen imelänkeltaista, jota on sitten ollut pakko tuupata joka ikiseen ruutuun.

Viikinkien vastustaja (1975) on kaikin puolin paljon kehittyneempää materiaalia. Rota esittelee siinä lähinnä omia hahmojaan, kuten Akun skotlantilaisen esi-isän, Augustus Ankan sekä Pikkuveikon, sympaattisen järkäleen. Nyt ensi kertaa täydessä mitassaan suomeksi saatu tarina on erittäin hilpeä ja vauhdikas kuvaus taistelusta

viikinkejä vastaan. Taistelu Ankkalinnasta (1992) on puolestaan perusmallinen johtosarja, jossa Akun ja Tulpun pienoislentokoneilla käymä ilmasota johtaa koko Ankkalinnaa koettelemaan katastrofin. Ruudut pysyvät ilmapina, vaikka monet ovat pullollaan yksityiskohtia. Esimerkiksi aloitusruudun taustalla näkyy matkamuistoja Rotan Kööpenhaminan-vierailusta ja lentokoneiden mallit ovat tunnistettavissa.

Don Rosan ongelma on, että hän ei saa millään pidettyä rotia yksityiskohtien kanssa. Will Elderin ja muiden MAD-piirtäjien tyyliin tehdyt kuvat ovat Rosalla monesti turhan raskaita ja jäykkiä. Lisäksi tuntuu, että Rosa on ottanut viime vuosina takapakkia sekä ruutujaossa sekä tarinoiden rytmityksessä.

Turhaa tilpeliä on varsinkin Roopen synttäritarinassa Kaikkein mieluisin lahja (1997), johon Rosa on yrittänyt ahtaa kaiken mahdollisen, minkä hän itsekin myöntää esipuheessaan. Ideat ovat hyviä, mutta niitä on aivan liikaa, kaikkia ei ehditä käsitellä kunnolla. Barksin tavoin Rosa kokoaa runsaasti historiallisia ja maantieteellisiä faktoja ennen kuin ryhtyy punomaan niiden ympärille tarinaa. Verratkaapa muuten

tarinaa Hollantilaisen salaisuus (1999) Charlierin ja Giraudin Blueberry-albumeihin Kadonnut kaivos ja Kultainen luoti. Sama legenda kadonneesta kultakaivoksesta on toiminut tarinoiden innoittajana.

Rosa on edelleen Barksissa tiiviisti kiinni ja käyttää tämän luomia hahmoja lähes täysin samanhenkisesti. Esimerkiksi Roopen ja Kulta-Into Piin maailmanlaajuiset kilpajuoksut sekä hyväntahtoinen irvailu Sudenpentujen prenikka- ja arvonomikasoille toistuvat. Avaruusseikkailu Kaksisilmäisten avaruushirviöiden hyökkäys (1997) on sekin Barks-henkinen mutta vähemmän innoittunut. Rosa sanoikin sitä aikoinaan tilaustyöksi.

Parhaimmilleen Rosa intoutuu kuvatesaan ranskalaista mestarirosvo Arpin Luséna eli Mustaa ritaria. Hahmo on sekä kunnianosoitus ranskalaisille Rosa-faneille että myös amerikkalaisten ranskalaisia kohtaan tunteman epäluuloisuuden kiteytymä. Arsene Lupinin nimestä väännetty herrasmieskonna kun ei tahdo rosvota vaan häivyttää olemattomiin Roopen rahat, amerikkalaisen rahavallan symbolin.

Vesa Kataisto

Don Rosa tunnelmoi
Mad-lehden hengessä.

Jyrki Nissinen:
Kiimaiset maantiesuolan imeskelijät
HAPPY HORSE COMICS

Sarjakuvakriitikko kohtaa ennen pitkää saman ongelman kuin minkä tahansa muunkin alan kriitikko. Tympäisevä kyynisyys vaanii ihmistä, joka lukee työkseen sarjakuvia. Aina ei pystykään innostumaan teoksesta, vaikka se olisikin ammattimaista työtä.

Silti toisinaan tulee vastaan sarjakuvia, jotka ovat niin aseistariisuvia, että kriittiset mekanismit pettävät täysin. Pitää nostaa kädet ylös ja todeta nauttivansa, vaikka syytä ei osaisikaan täsmällisesti ilmaista. Minä teen nyt niin.

Paperilla Jyrki Nissisen Kiimaiset maantiesuolan imeskelijät -esikoisalbumin ei pitäisi toimia. Nissinen ei ole vielä piirtäjä, vaan kypsä, vaikka hänellä onkin oma tunnistettava, paksuviivainen tyylinsä. Tarina on silkkaa dadaa. Kirjava joukko hahmoja, jotka kuuluvat milloin mihinkin lajeihin tai ruoka-aineryhmiin jallittavat kilpaa toisiaan.

©Jyrki Nissinen

Kiimaiset maantiesuolan imeskelijät -albumi tasapainottelee nokkeluuden ja älyvapauden rajalla.

Kokonaisuuteen liittyy huijaus krematoriassa, valaanraidon kuljetus, komennus strippiklubilla ja otsikon mukainen, merkilinen nähtävyys. Tarinan sisäinen logiikka toimii, kaikesta huolimatta.

Kiimaisissa maantiesuolan imeskelijöissä

on jotain tunnistettavan lapsenomaista. Esimerkiksi sarjakuvan huumori on paikoin infantiliä, mutta Nissisen vilpitön, pysähtymätön ajatusvirta voittaa puolelleen. Samoin albumin teksti tasapainottelee nokkeluuden ja älyvapauden rajalla. Liukuttavan kömpelöllä, kirjakielisellä dialogilla on oma, tunnistettava äänensä.

Tarinassa surrealistiset käänteet seuraavat toisiaan hengästyttävällä tahdilla, kasautuen kohti klimeksia. Lopulta kyynisyys väistyy ja on pakko antautua, kuin taantuisi lapseksi itsekkin. Huomaan hihittäväni albumille edelleen, useiden lukukertojenkin jälkeen.

Kiimaisten maantiesuolan imeskelijöiden ei pitäisi toimia. Se kuitenkin toimii, vastoin kaikkia todennäköisyyksiä ja kriittisiä odotuksia. Nissinen on löytänyt oman, persoonallisen äänensä. Jää nähtäväksi, löytävätkö lukijat hänet. Minä löysin, onnekseni.

Otto Sinisalo

Timo Mäkelä:
Emil ja Sofi
ARKTINEN BANAANI

Timo Mäkelän kolme vuotta työstämä sarjakuva-albumi on valmistunut, ja on ilmeistä, että se on tehty rakkaudella. Niin varmaa on hänen ilmaisunsa, niin vaikuttavaa omistautumisensa sarjakuvan yksityiskohdille.

Emilin ja Sofin tarina sijoittuu vuoden 1909 Helsinkiin. Mies ja nainen kohtaavat kaupungin yössä. Mies on kokenut menetyksen, nainen joutunut vaaralle alttiiksi. Äärimmäisessä tilanteessa syntyy äkillinen, traaginen romanssi. Tarinan laitamilla häärivät niin taidekauppiaat, varkaat kuin salapoliisitkin.

Käristäen voi kuitenkin todeta hahmojen olevan toisarvoisia. Tarinan pääosassa on sadan vuoden takainen Helsinki, jonka Mäkelä herättää henkiin liikuttavalla pietteillä. Mäkelän innostus kaupungin historiaan on silti parhaimmillaankin kaksiteräinen miekka. Paljon tilaa annetaan silkalle kuvittamiselle kertomisen sijaan, paikoin taas Mäkelä pysähtyy kuvailemaan keskeisten helsinkiläisten rakennusten historiaa kuin matkaopas konsanaan. Tarina jääkin melko yhdentekeväksi.

Teknisenä taidonnäytteenä Emil ja Sofi on vertaansa vailla, niin yksittäisten kuvien kuin kerronnankin tasolla. Mäkelä käyttää duotone-tekniikkaa: vihertävä harmaa syventää muuten mustavalkoisia kuvia. Kuvat, joissa yöllisen Helsingin kaasuväliä hehkuu taivas väreilee kuin Van Goghin Tähtiyö, suorastaan vaativat pysähtymään

©Timo Mäkelä

Helsingin yö 1909 hehkuu ja väreilee komeasti Mäkelän Emil ja Sofi -albumissa.

ja ihaillemaan. Kovakantinen kirja ja sen paksu paperi tekee oikeutta kauniille sisällölle. Mäkelän sarjakuvakerronnan juuret ovat eurooppalaisessa sarjakuvaperinteessä. Kertojana Mäkelä luottaa kuviinsa, ja syystä. Silloin, kun Emilin ja Sofin tarina etenee, teksti on melkein tarpeetonta.

Mäkelä todistaa jälleen olevansa Suomen kyvykkäimpiä sarjakuvapiirtäjiä. Seuraavan

albuminsa hän tekee käsikirjoittajan kanssa. Yhteistyö voi tuottaa jotain hyvinkin kiinnostavaa, sillä nytkin albumin heikko kohta on juuri köykäinen käsikirjoitus. Mannerheimin vaiheita kuvaavan historiallisen sarjakuvan kirjoittaa Kansan Uutisten toimittaja Jukka Parkkari, ja se ilmestyy ensi vuonna.

Otto Sinisalo

**Jukka Rislakki — Rainer Sandell: Varsinainen Puupää!
Ola Fogelbergin ja hänen Pekkansa tarina
TAMMI**

Pekka Puupää on tunnetuin suomalainen sarjakuvasankari, vielä 80 vuotta syntymänsä jälkeenkin. Puupään luoja Ola Fogelbergia ei tunneta yhtä hyvin. Elämäkerta Varsinainen Puupää korjaa tilanteen: Puupään varjoista paljastuu hämmästyttävän monipuolinen ja lahjakas tekijämielis.

Tietokirjoja sarjakuvista ei armaalla suomen kielellämme ole viljalti julkaistu. Useimmat julkaistut kirjat ovat yleisesityksiä tai artikkelikokoelmia. Biografioita sarjakuvantekijöistä on vielä vähemmän. Esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Ranskassa sarjakuvaa yleensä, sen tekijöitä ja historiaa, ilmenemismuotoja, tekniikkaa ja rakenteita on tutkittu laajemmin. Suomalaista sarjakuvaa ja sen historiaa eivät kuitenkaan tallenna ja tutki ketkään muut kuin me. Kotimaisen sarjakuvan tutkimista on laiminlyöty kenties enemmän kuin mitään muuta kulttuurin alaa maassamme, ja sen historia on paraikaa katoamassa tekijöidensä myötä. Onneksi edes Fogelbergin tarina on saatu kansiin väliin.

Varsinainen Puupää! -kirjan kirjoittajilla on sarjakuvien ja populaarikulttuurin lisäksi erinomainen historian, politiikan ja yleisen kulttuurin tuntemus. Niinpä Sandellin ja Rislakin kirja on kiehtova katsaus paitsi Ola ”Fogeli” Fogelbergin (1894-1952) vaiheisiin myös Suomen lähihistoriaan ja sen kohtalonhetkiin, itsenäistymisen ajoista sodanjälkeiseen kauteen. Tuntuu kuin Fogeli olisi aina ollut paikalla siellä missä tapahtui. Hänen elämänsä oli täynnä väriä ja iloa, mutta myös traagikkaa.

Ruotsinkieliseen porvarisperheeseen syntyneen Fogelin suonissa virtasi hieman aatellisvertakin. Kuitenkin hän oli työväestöä lähellä ja osuustoiminnan vankka kannattaja. Fogeli oli myös vasemmistolaisen Kurikan tärkeimpiä pilapiirtäjiä 1910-luvulla. Hän piirsi paljon lisäksi muihin lehtiin niiden poliittiseen kantaan katsomatta, kuten melkein kaikki tuon ajan pilapiirtäjät Suomessa.

Fogeli oli myös kansainvälisen tason kilpajuoksija 1910-luvulla ja suomenennätysten

haltija. Urheilu-ura loppui äkisti vuonna 1915 Fogelin kyllästyttyä jatkuvaan valmentautumiseen. Sen jälkeen entinen mestaruusjuoksija hankki meriitejä keksijänä, mainosmiehenä, vapaapalokuntalaisena, maailmanmatkailijana, matkakirjailijana, animaatioalan pioneerina Suomessa, kuvittajana ja tietysti Puupään luoja. Muun muassa, lista on pitkä.

Kirja käy läpi mielenkiintoisesti Fogelin kouluvuosien riiuureissut, kansalaissodan myllerryksien aikana syntyneen Janne Ankkaneen -sarjan vaiheet ja käsittelee hauskaasti Fogelin tekemiä maailmanmatkoja sekä Puupään syntyaikoja - toisen maailmansodan traagisia vuosia unohtamatta.

Sodan aikanakin Puupää tuli Kuluttajain Lehden sivuille säännöllisesti, vaikka Fogeli itse loukkaantui vakavasti ja hänen isänsä, poikansa ja tyttären tuore aviomies kuolivat. ”Tavallisissa oloissa Pekkaa on hirmuisen hauska tehdä, mutta nyt näissä oloissa se on uskomattoman raskasta. Ei tahdo mitenkään voida keskittyä Pekan elämän piiriin, kun on paljon muita - ja mielestäni tärkeämpiä - ajateltavia”, kertoi Fogeli sotaaikana julkaistussa haastattelussa.

©Toto Kaila

Fogelistä kirjoitettiin viimein elämäkerta. Kirjan kuvitusta: Fogeli lähdössä Amerikkaan.

Vaikka Pekka Puupää keskittyi pääosin hauskuuttamiseen, kirjassa osoitetaan, miten sarjakuvassa heijastuivat niin Suomen ja maailmanhistorian tapahtumat kuin Fogelin oman elämän moninaiset vaiheet.

Fogelin elämä päättyi vakavaan sairauten vuonna 1952, mutta Pekka Puupää jatkoi Fogelin tyttären Toto Fogelberg-Kailan tekemänä vielä pitkään. Vuosittaiset Puupää-kirjat olivat aikansa myydyimpiä kotimaisia sarjakuvia, myydyimpiä kirjoja ylipäätään. Kirja kertoo Pekan ja Fogelin lisäksi myös Toton tarinan, mikä on hyvä kokonaisuuden kannalta. Toto valmisti ja toimitti vielä kymmeniä Puupää-albumeita 1970-luvun puoliväliin saakka.

Pekka Puupään esikuvia ja vaikutteita etsitään mykänajan elokuvista ja parista sarjakuvasta, mutta laajemmin Pekan suhteita muun maailman sarjakuvuihin ei pohdita. Erikoista on, että Amerikan matkoillaan 1920-luvulla Fogeli varmasti sai nähdäkseen sanomalehtien sunnuntailiitteiden moderneja ja värikkäitä sarjakuvia, mutta ei silti syystä tai toisesta käyttänyt sarjoissaan puhekuuplia kuin harvoin. Pekka pysyi kuplattomana 1970-luvulle asti. Kiintoisaa

on myös, että Fogeli oli kansanomaisen veikko, joka loi yhden supisuomalaisimmista hahmoista - vaikka ei itse oppinut koskaan kunnolla suomen kieltä. Puupään tekstien oikolukijoina toimivat hänen vaimonsa ja tyttärensä.

Kirjassa on hyvä bibliografia ja henkilöhakemisto, mutta sen käyttöä helpottaisi vielä jonkinlainen aihehakemisto. Yksittäisten tiedonpalojen löytäminen on välillä hiukan hankalaa ilman sitä. Värikuvaliite osoittaa Fogelin osanneen myös värinkäytön erinomaisesti.

Varsinainen Puupää! on ainutlaatuinen lisä vähäiseen suomalaiseen sarjakuvatietokirjallisuuteen, laskujeni mukaan kaikkiaan kolmas suomalaisesta sarjakuvantekijästä tehty biografia, Heikki Jokisen Joonas, sarjakuvantekijän ja Juhani Tolvasen Muumisarusten ohella.

Nyt voisi vielä toivoa kirjasarjaa, joka kokoaisi yhteen aivan kaikki Puupää-sarjakuvat, samaan tapaan kuin WSOY:n julkaisema Janssonien Muumi-sarjakuvien kokoelma kymmenen vuotta sitten.

Timo Ronkainen

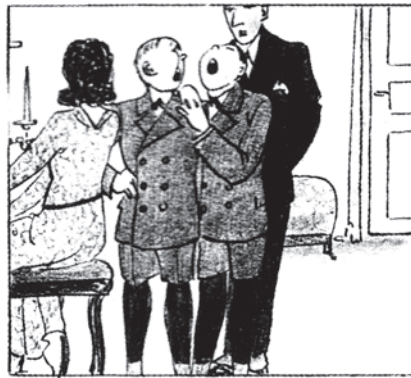
"Älä pelkää kysyä, toveri! Älä usko kuulopuheisiin, ota selvää! Mitä et itse tiedä, sitä et tiedä!"

Bertolt Brecht (Oppimisen ylistys)

Laikku 05 on tärkein kirja suomalaisesta sarjakuvasta sitten Heikki Jokisen ja Kaler-vo Pulkkinen Suomalaisen sarjakuvan ensyklopedian (1996). Köyhä ja puutteellinen on se suomalainen koti, jossa ei ole tätä kirjaa. Asema Kustannuksen Laikku 05: Kotimaiset kuvasarjat 1900-1945 on niin ihana teos, että luettaessa kirjan laskee aika ajoin kädestään ja huokailee: tässä se on, tätä olen kaivannut suuren osan tietoista elämäni.

Kirja kauhaisee suomalaisen sarjakuvan alkuvuosikymmenten tekijäkaartista yhdeksän nimeä, jotka aluksi esitellään lyhyesti ja sen jälkeen kultakin on kunnollinen näytevalikoima kokonaisa sarjoja.

Veli Giovanni, Akseli Halonen, Ami Hauhio, Hjalmar Löfving, Egon Meuronen, Alexander Tawitz, Gösta Thilén, Poika Vesanto ja Olavi Vikainen ovat saaneet kunnian päästä kirjaan mukaan. Ola Fogelberg jätettiin ilmeisen tietoisesti pois elämäkertateoksen ilmestymisen vuoksi. Kirjoittaja-kaarti on miehiä parhaasta päästä: Ville Hänninen, Heikki Jokinen, Vesa Kataisto, Petri Kemppinen, Jari Lehtinen, Kimmo Rantanen ja Timo Ronkainen ovat kukin saaneet valita esittelytekstinsä kohteen.

Niku ja Nakuhan lauloivat parastaikaa uutta iskuuottia "Armahin Allimme", kun Junnu tuli Allin luo. Nyt ei ollut epäilystäkään: tämä oli järjestetty hänen kiusottamiseksi.

Hiukan aikaa Junnu koelti näytellä maailmanmestä ja olla muka tietämällä tästä uudesta harminaiheesta, mutta lopulta hänenkin kärsivällisyytensä matja oli lätlytynyt ja hän livisti.

©Alexander Tawitzin perik.

Uuteen Laikkuun on naarattu vanhoja kuvasarjoja viime vuosisadan alkupuolelta.

Mika "Suomen Seth" Lietzenin perfektionistin jälki näkyy niin kirjan painopaperissa kuin sen ulkoasussakin. Viittaus kanadalaiseen Sethiin tulee siitä, että hänen graafisesti suunnittelemassaan täydellisessä Peanuts-albumisarjassa on samaa rakkautta kirjataiteeseen kuin Lietzenin kädenjäljessä.

Mitä kaipaam kirjasta? Janoinen on onnessaan saadessaan lasillisen raikasta lähdevettä. Siksi en osaa kaivata tähän kirjaan enempää. Se on sopivan kokoinen luettavaksi, mutta tällaisia kirjoja pitää saada lisää, lisää uusia vanhoja tekijöitä ja lisää uusia vanhoja sarjoja! Toisaalta: tekijöistä on kirjoitettu sopivan napakat elämäkerrat, mutta monen piirtäjän vaikutus suomalaiseen sarjakuvaan ja visuaaliseen kulttuuriin ylipäänsä on niin suuri (mm. Veli Giovanni, Ami Hauhio ja Poika Vesanto), että ker-

naasti heistä lukisi saman tien paljon enemmänkin. Tuosta tekijäkaartista on elossa vielä yksi piirtäjä (Olavi Vikainen), mutta useimpien tekijöiden lähisukulaisia on vielä muistamassa sukulaisiaan, joten olisi nyt olisi tietysti hyvä hetki pumpata kaikki mahdollinen tieto ja kartoittaa sukujen hallussa oleva piirrosmateriaali tulevaisuuden mahdollisia museointeja yms. varten.

Suomalainen sarjakuva täyttää 1911 sata vuotta. Viimeistään silloin pitäisi synnyttää Suomen Sarjakuvaseuran, Opetusministeriön, Suomen Kustannusyhdistyksen (?) ja muiden tahojen yhteistyöllä kattava suuralbumisarja suomalaisen sarjakuvan värikäistä vaiheista. Siihen on kuitenkin vielä puoli vuosikymmentä. Tuona aikana paljon tärkeää tietoa ehtii vielä hukkuu.

Juhani Tolvanen

Tommi Liimatta: Ei vaikuta keikkaan WSOY

Parhaiten Absoluuttinen nollapiste -yhtyeen keulakuvana tunnettu monitaituri Tommi Liimatta yllättää. Hänen toinen sarjakuva-albuminsa WSOY:lle on paitsi hauska myös kokonaisuutena toimiva.

Aihe on valittu läheltä. Ei vaikuta keikkaan seuraa kovasti Absoluuttista nollapistettä muistuttavan rock-yhtyeen kiertuetta epäonnisen konseptilevyn julkaisun jälkeen. Seuraa bänditarinoista tuttua tunnelmointia keikkapaikoilla, kommelluksia alkoholilla ja ilman sekä miesten välistä toveruutta. Sienikirjaa luetaan, tilityksiä tehdään takahuoneessa.

On todettava, että piirtäjänä Liimatta ei juuri vakuuta. Hänen karikatyyrihahmonsia toimivat, mutta tällaista huolittelematonta piirrosta on tottunut näkemään enemmänkin omakustannepienlehtien sivuilta kuin suuren kustantajan julkaisuissa.

Liimatan vahvuus on kuitenkin tekstisessä ja kerronnassa. Albumissa on paljon sa-

maa kuin Liimatan sanoituksissakin: lakoninen tilanteen havainnointi yhdistyy surrealistisiin mielleyhtymiin.

Ei vaikuta keikkaan välttää sortumasta rocktarinoille tyypilliseen keikkaelämän ja sekoilun ylistykseen. Albumi on sarja lyhyitä vinjettoja, jotka keskittyvät eri bändin jäsenen sielunmaiseman kuvittamiseen keikkamatkan tapahtumien kuvaamisen ohella. Liimatan rockmaailma on absurdi rinnakkaistodellisuus, jossa surkuhupaisat, keskenkasvuiset miehet ovat auttamattomasti hukassa. Kerronta on sopivan etäännytettyä tehdäkseen tarinasta lähestyttävän, vaikka epäilemättä

paljolti tekijän sisäpiirin juttuja on päätynyt albumiin. Siten ei ole yllättävää, että Liimatan tekstistä löytyy riemukkaita oivaluksia, joihin tarttuu mielellään. Toisen sisäpiirin vitset muuttuvat uuden sisäpiirin vitseiksi.

Ei vaikuta keikkaan on paikoin kehnosti

kuvitettu, ja monta sivua olisi voinut karsia ilmeisenä täytemateriaalina. Silti Liimatan hykeryttävä tarkkanäköisyys kannattelee kokonaisuutta. Kurkistus takahuoneeseen hänen vinksahaneesta perspektiivistään, yhtä aikaa läheltä ja vierestä, on hienoa rock-kronikointia.

Tommi Liimatta ei vakuuta piirtäjänä.

Otto Sinisalo

**Terhi Ekebom:
Uusissa maisemissa
ASEMA**

Timo Teräsahjon novellit ovat usein irrallisia tunnelmapalasia, joissa ei ole aina selkeitä tarinallisia alku- ja loppukohtia. Tilanteista jää paljon lukijan oman tulkinnan varaan - tai sarjakuvapiirtäjän vapaasti muokattavaksi. Ekebom on havainnut tämän ja muovannut jo useamman Teräsahjon tekstin runolliseksi sarjakuviksi.

Uusissa maisemissa -sarjan päähahmo on noin kymmenvuotias poika. Hänestä tulee mieleen Tenavien Eppu, joka kerran kesäleirillä ollessaan parahi: ”Entä jos isä ja äiti muuttavat tällä välin pois eivätkä kerro minulle!” Tämän teoksen pojalla on kyllä vanhemmat

©Terhi Ekebom

Loputtomalla pakomatallaan poika pakenee sarjakuvien mailmaan.

mukanaan, joskin heitä ei juuri lainkaan näytetä, kuin ei Tenavissakaan. Epämääräinen matka jatkuu, eikä vaeltelun tarkoitusta selitetä mitenkään.

Pojalla on vaikeuksia kiinnittyä mihin-

kään. Kun hän ruotsinlaivalla tapaa ikätoverinsa, poikamaisen koltostelun jaettu riemu kestää vain hetken. Poika ei osaa ystävystyä, koska hänen elämässään ei muutenkaan ole kiinnekohtia. On pelkkää näennäistä vapautta pelottavassa ja äärimmäisen epävarmassa maailmassa.

Ekebom on piirtänyt ajalehtimistarinan kevyesti, lähes luonnosmaisesti. Kauniin sinivihreä sävytys korostaa tarinan haikeutta. Liian yksityiskohtainen piirros ei sopisikaan tämän kirjan tunnelmaan. Konaisuutena Uusissa maisemissa on herkkä taideteos, niin kertomuksena kuin esineenäkin.

Vesa Kataisto

**Pauli Kallio - Mika Lietzen:
Kukkakauppiaan onnenpäivä
ARKTINEN BANAANI**

Tämä on tarina elävästä elämästä: rakastettu lähtee siitä edes vihjaamatta toisen miehen mukaan, hankkii uuden asunnon ja alkaa elää uudessa kodissaan. Jätetylle kerrotaan, kun kaikki on valmista ja päätös tehty. Pois lähteneen pohdintaa ja epärointiä ei hän koskaan kuullut, vaikka sen aavistikin.

Tarina on tavallinen, sellaista sattuu koko ajan Iitistä Ivaloon. Pauli Kallio käsikirjoitti ja Mika Lietzen piirsi sen albumiksi Kukkakauppiaan onnenpäivä. Hahmot ovat tuttuja monta eri vaihetta ja piirtäjää kokeneesta Kramppeja ja nyrjähdysksiä -sarjakuvasta. Albumi on ensimmäinen pidempi ”Krampit”-tarina.

Neljän tai yhden kuvan sivuvauhtia etenevä kerronta on vähäeleistä ja jättää yllättävän paljon pinnan alle. Aino lähtee Eskon luota, koska hän haluaa ”oman perheen. Minulla on siihen oikeus.” Hän etsii

elämää, jossa on tasapaino ja pysyvyys. ”Minä olin suunnitellut kaiken niin hyvin”, Aino selittää ystävälleen Tanjalle. ”Miten me eroamme sulassa sovussa. Miten meistä tulee parhaat ystävät.”

Ei se niin toimi, Aino tajuaa lopulta itsekin. Mutta silloin hän on jo tehnyt sitoumuksensa toiseen mieheen, Eskon tosiasioista tietämätön ystävällisyys ja kosinta eivät auta enää mitään.

Kallion havaintokyky tilanteesta on tarkka: toisiaan aiemmin rakastaneiden diskurssi ei enää kohtaa. Eskon jättävä Aino perustelee: ”Minä en halua pakottaa sinua mihinkään”. Siihen Esko vastaa: ”Älä sitten pakota minua elämään ilman sinua.”

Kumpikaan ei ole väärässä tai oikeassa, mutta rakkaus on jo kulkenut omaa tietään. Aino on jo valinnut toisen miehen, mutta ei ole kertonut sitä ennen kuin on pakko.

Tarkanäköisyydestä huolimatta lukijalle kasaantuu paljon tulkittavaa. Aino jää hiukan etäiseksi: miksi toinen mies oli ainoa vaihtoehto? Miksi hän ei halunnut pu-

hua Eskolle halustaan pois ennen toisen miehen ottamista?

Mika Lietzen piirtää kuvansa hieman robustisti, mutta selvästi ihmisinä. Kerronnan taitekohdassa Aino kertoo toisesta miehestä ja lähtee kosinnan torjuttuaan pois. Vain muutaman sivun jakso on tehokasta ja ilmaisevaa sarjakuvakerrontaa.

Ainon kasvoilla liikkuu tuolloin kahteen mieheen jakaantuneen rakkauden valinnan lopullinen hetki, siitä kertomisen vaatima rohkeus, syyllisyys sekä eron haikeus mutta samalla oman päätöksen peruuttamattomuus.

Eskosta voi myös lukea ison tunneskaalan: toivon (jonka Aino jo samassa ruudussa tietää perusteettomaksi), täydellisen hämmästyksen kun Aino kertoo valintansa toisen miehen sekä kiukun purskahduksen.

Esko yrittää myös tajuta tilanteen sanomalla sen ääneen: ”Sinä jätät minut”. Siihen Aino ei edes kykene vastaamaan mitään. Pian kaikki Eskon tunteet sulavat yksinäisyyden ja pettymyksen epätoivoksi.

Lietzenin Turkuun sijoittuvan tarinan väriskaala on kaunis. Vuodenajat vaihtuvat, ja ruska kääntyy lumeksi. Kaikki kuvataan murretuin värein, mikä vertautuu murtuneeseen rakkauteen, kirjan teemaan.

Myöhemmin keväällä Esko ja Aino kohtaavat sattumalta. Aino on raskaana, ja Esko toivottaa onnea. Tilanne on aito, rakkaus ei ole hävinnyt, mutta auttanut hyväksymään toisen tekemän valinnan.

Kai me kaikki yritämme parhaamme. Toisen hyvä vain on usein toisen onnettomuus.

Heikki Jokinen

Kukkakauppiaan onnenpäivä on ensimmäinen pitkä Kramppeja ja nyrjähdysksiä -tarina.

Hanneriina Moisseinen:
Sen synty
ARKTINEN BANAANI

Kuten tiedetään, Elias Lönnrot kokosi Kalevalan (1849) yhdistelemällä eri puolilta kuulemiaan tarinoita ja lauluja ja valikoimalla jutuista ne, jotka hän katsoi soveliaaksi. Vähänkään ronskimmat tarinat jäivät armotta pois Kalevalasta tai Kan-telettaresta. Sama piirre hillitsi kertomus-kokoelmia pitkään: tarinoista tehtiin sisäsiistejä, kansakoulunopettajien (ole-tetuille) moraalikäsitteiksi sopivia. Myös sinänsä kaunis mutta luettuna tavattoman jähkä Kalevala-mitta on taatusti kahlinnut ihmisten halua tutustua maamme rikkaaseen kertomaperinteeseen.

Aiemmin muun muassa maalauksia ja veistoksia tehneen Hanneriina Moisseisen, 27, ensimmäinen albumi *Sen synty* on ko-koelma starinoita, kansantarinoita Vienen Karjalasta, joita ovat mummot kertoneet lapsenlapsilleen ja akat ja ukot toisilleen. Joensuussa kasvanut mutta aikuisena Tam-pereelle muuttanut Moisseinen tahtoi albu-min kautta tuoda entisaikojen tarinan-iskentää tämän päivän lukijoiden ulottuville. Pyrkimys on siis sama kuin Kristian Huitulan kahdessa Kalevala-albumissa.

Vienen arkeen 1950-luvulle asti kuulu-neita tarinoita hallitsee hulvaton, paikoitel-len ihastuttavan hävytönkin tunnelma. Kir-

©Hanneriina Moisseinen

Sähäköitä starinoita sarjakuvina.

jassa on lihallisuutta ja maan tuoksua. Tari-nat osoittavat, että esimerkiksi seksuaalisuu-den kaltaisista asioista voi kertoa myös lämminhenkisesti, vailla tarvetta "murska-ta tabuja" tai salata mitään. Ihminen on sel-lainen kuin hän on, mitä sitä kiertelemään.

Sen syntyyn on pakattu ällistyttävästi samat tarinat kolmeen kertaan, ehkä vähemmälläkin olisi tullut toimeen. Sarja-kuvatarinan luettuaan voi silmällä sen kir-joitettussa muodossa tai kuunnella cd-le-vyltä. Starinat levyllä kertovat Santra Remsujeva, Lempi Lyytinen, Jussi Huovi-nen, Olga Perttunen ja Paro Remsu. Tari-

nat on kerännyt Markku Nieminen.

Moisseisen esikoinen on lupaava teos, joka antaa omanlaisella parempaa tulevaisuu-dessa. Nyt tarinat ovat luonnollisesti vah-vasti sidoksissa alkuperäistarinoihin, eikä Moisseisen kerronta siksi liihota vapai-mmillaan. Itse pidän hänen vielä kapean sarjakuvatuotantonsa huippuuhetkenä parin vuoden takaista Glömp-tarinaa, jossa aika-miespoika lähti kylille naisiin. Siinä oli pidäkkeettömyyttä, johon Moisseisen haas-tava piirrostyylikin sopi paremmin.

Ville Hänninen

Jorma Pitkänen:
Huomiolla
LIKE

Jonkunhan se oli nämäkin tehtävä, mietin ajatellakseni savolaesin Jorma "Jope" Pit-käsen työuraa. 30 000 julkaistua sarjakuvaa ja varmaan vielä muutama tuhat julkaise-matonta. Tuloksena se, että suomalaiset vähintäänkin hymyilevät niistä jokaiselle. Tai suuttuvat, mutta eivät jää kylmiksi. Täm-möistä urakkaa ei kyllä voi toivoa kenelle-kään, Jopen on pakko olla jonkin sortin masokisti, mutta että ihan Jeesus-luokkaa, no tuota...

Huomiolla on tekijänsä näköinen teos tekijästä itsestään. Siinä ei tosiaankaan säästellä päähenkilöä. Vanhemmatkin, aina-kin äiti-Tyine, saattoivat vain ihmetellä, mitä on tullut tehtyä. Yrjö Pitkänen ei koskaan myöntänyt saati varsinaisesti kieltänytkään olevansa Jopen isä. Virallista dokumenttia ei kuitenkaan ole olemassa, ja siitä tämän teoksen dilemma lähtee liikkeelle.

Matka "lupaavasta urheilijanuorukaisesta änkkyttäväksi intellektuelliksi" oli lyhyt. Kun Veikko "Joonas" Savolainen vielä meni ke-humaan Jopen Sarjis-lehdelle lähettämiä strippisarjoja, risti oli kannettu jo eteiseen.

Puhtaita faktoja on tässä tekstipai-

Jope kertoo elämänsä tarinan.

notteisuutensa takia varsin heikosti sarja-kuvana toimivassa albumista suhteellisen vähän. Loppupuolen valokuvat kertovat koruttomasti millaisissa oloissa Jope syntyi ja kasvoi. Samoista asioista itse kertoessaan Jope painottaa väkikäiseen hauskuttamiseen. Minkäs teet, kun ristiselän paine on 58 vuo-dessa opettanut, että kaiken, mitä paperille piiryy, on oltava ainakin jotenkin edes tekijää itseään huvittavaa. Maailma on pilakuvansa näköinen.

Suosion nousut ja laskuhumalat käsitel-lään, samoin lapseton perhe-elämä nakataan lukijan eteen turhia jeesustelematta. Ympä-rillä pyörivät Jopelle tärkeät omat sekä

"lainatut" sarjakuvahahmot ihmettelemäs-sä, mihin tämä rumba loppuu. Murmansk, Kemi, Tallinna, Kemi, Lontoo, Kemi ja lo-pussa tyhjä hauta – tai siis Merihovin hotelli-huone.

On kyllä sääli, jos kukaan ei edes vähän ota nokkiinsa Huomiolla-teoksen pseudo-raamatullisesta toteutuksesta. Jumalanko poika, Jope? Jope!? No ehkäpä ei sentään, mutta mikään turha mies hän ei ole. Itku kurkussa ja tippa lasinpohjalla minä totisesti sanon teille: Autuaita ovat huumorintekijät, heidän on sarjakuvataivaan valtakunta.

Vesa Kataisto